YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu toinen jaosto)

15 päivänä syyskuuta 1995 *

Yhdistetyissä asioissa T-458/93 ja T-523/93,

Empresa Nacional de Urânio SA (ENU), portugalilainen yhtiö, kotipaikka Urgeiriça, Nelasin kunta (Portugal), edustajanaan asianajaja João Luís dos Reis Mota de Campos, Lissabon, prosessiosoite Luxemburgissa Joaquin Calvo Basáranin toimisto, 34, boulevard Ernest Feltgen,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja António Caeiro ja oikeudellisen yksikön virkamies Jürgen Grunwald, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa vaaditaan, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan soveltamismenettelystä 19 päivänä heinäkuuta 1993 tehdyn komission päätöksen, jolla hylätään

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

kantajan 21.12.1990 päivätyssä kirjeessä komissiolle esittämät vaatimukset kantajan uraanituotannon menekkiongelmien ratkaisemisesta, ja että se toteaa Euroopan atomienergiayhteisön olevan vastuussa siitä vahingosta, joka on aiheutunut kantajalle perustamissopimuksen määräysten väitetystä rikkomisesta.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu toinen jaosto)

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja B. Vesterdorf, tuomarit D. P. M. Barrington, A. Saggio, H. Kirschner ja A. Kalogeropoulos,

kirjaaja: H. Jung,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.4.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat ja asian käsittely

1 Empresa Nacional de Urânio SA (jäljempänä ENU) on malmin louhintaa harjoittava yhtiö, jonka pääasiallisena toimintana on rikastetun luonnonuraanin

($U_3 O_8$) tuotanto Portugalin alueella. Asiakirja-aineiston mukaan tämä tuotanto on 200 tonnia vuodessa Urgeiriçan kaivoksesta. Uraanivaraston menekki on teollisuustoiminnan jatkamisen edellytys ENUlle, jolla ei ole muita varoja kuin uraanituotannon myynnistä saatavat tulot. Rikastettua uraania käytetään teollisissa ydinreaktoreissa. Koska Portugalissa ei ole ydinvoimaloita, siellä ei voida käyttää ENUn tuottamaa rikastettua uraania, joten sen on vietävä koko tuotantonsa.

2 Asianosaisten yhtäpitävien lausumien mukaan ENUn tuotanto on noin 1,5 prosenttia yhteisön luonnonuraanin kulutuksesta, joka on lähes 14 000 tonnia vuodessa (ks. Euratomin hankintakeskuksen vuosikertomus vuodelta 1987, s. 15), kun taas yhteisön tuotanto on 3 500—4 000 tonnia vuodessa. Näin ollen yhteisön käyttäjien hankinnoista 72,5 prosenttia tehtiin vuonna 1987 yhteisön ulkopuolelta (sama teos, s. 19). Tämä osuus ei muuttunut olennaisesti seuraavien vuosien aikana. Se nousi 81 prosenttiin vuonna 1992 (sama teos, vuodelta 1992, s. 33), kun taas kulutus pysyi suhteellisen vakaana yhteisössä koko tämän ajan.

3 ENU myi vuoteen 1990 asti 136 tonnia rikastettua uraania vuodessa, eli lähes kolme neljännestä tuotannostaan, 27 Yhdysvaltain dollarin (USD) hintaan paunalta Electricité de Francelle (EDF), jonka kanssa se oli tehnyt pitkäaikaisen sopimuksen ennen Portugalin liittymistä Euratomiin. Koska jo joitakin vuosia osasopimuksissa (toisin sanoen niin sanotuilla "spot"-markkinoilla) noudatetut hinnat eivät kuitenkaan kattaneet ENUn tuotantokustannuksia, se teki varastovarauksia, mikä vaaransi vakavasti sen Nizassa (Portugal) sijaitsevan rikkaamman ja kustannuksiltaan alhaisemman uuden esiintymän käyttöönottoa koskevia hankkeita. Lisäksi sen EDF: n kanssa tekemän sopimuksen päättyminen 31.12.1990 vei ENUn mukaan sen ainoan myyntitakuun "vähimmäisissä kannattavuusoloissa".

4 Portugalin tasavallan liityttyä Euroopan yhteisöihin ENU tarjoutui tässä yhteydessä 8.10.1987 päivätyssä kirjeessään myymään Euratomin hankintakeskukselle (jäljempänä hankintakeskus) 350 tonnia rikastettua uraania ($U_3 O_8$), joka toimitettaisiin vuosina 1987—1991, jotta hankintakeskus käyttäisi valintaoikeuttaan. Hankintakeskus toimitti tämän tarjouksen yhteisön käyttäjille 3.11.1987 päivätyillä kirjeillä. Se ilmoitti ENUlle 5.11.1987 päivätyllä kirjeellään, että tarjous oli lähetetty kaikille sähköyhtiöille ja muille mahdollisille ostajille yhteisössä. Se ilmoitti lisäksi tässä kirjeessään, että se lähettää tarjouksen välittäjille siinä tapauksessa, että mikään taho ei ilmaisisi mielenkiintoaan asetetussa määräajassa, kuten oli ENUn kanssa puhelimitse sovittu. Sen seurauksena, että tarjous oli toimitettu välittäjille, alkoivat neuvottelut ENUn ja usean yhtiön välillä. Niitä jatkettiin vuonna 1988, mutta uraanin myyntisopimuksia ei saatu aikaan, koska ENUn pyytämä hinta oli korkeampi kuin mahdollisten ostajien tarjoama hinta.

5 ENU esitti 10.10.1988 päivätyssä kirjeessään muodollisesti uudelleen 8.10.1987 esittämänsä pyynnön, joka koski hankintakeskuksen valintaoikeuden käyttämistä vuonna 1990 hankittavaan 350 tonniin uraania. Komissio ilmoitti 8.11.1988 vastaanottaneensa tämän kirjeen ja korosti ENUn esiin tuoman ongelman tärkeyttä vakuuttaen, että sen ratkaiseminen tyydyttävällä tavalla olisi etusijalla. Portugalin hallituksen energia-asioista vastaavan ministerin pyynnöstä komissio vastasi 14.11.1988 päivätyssä kirjeessään tutkivansa tarkasti kyseistä ongelmaa myönteiseen ratkaisuun pääsemiseksi.

6 ENU ilmoitti 2.8.1989 hankintakeskukselle osoittamassaan kirjeessä, ettei sen uraanivaraston menekkikysymystä ollut vielä ratkaistu. Hankintakeskus ehdotti 21.9.1989 päivätyssä kirjeessään, että ENUn kanssa pidettävässä seuraavassa kokouksessa keskusteltaisiin uudelleen 25,80 ecun perushinnasta $U_3 O_8$:n paunalta; tämä hinta oli hankintakeskuksen mielestä "tällä hetkellä liian korkea myös monivuotista sopimusta varten, kun otetaan huomioon markkinatilanne sellaisena kuin se oli hankintakeskuksen tietojen mukaan". Tässä 24.10.1989 pidetyssä kokouksessa hankintakeskus ehdotti, että pyrittäisiin tosiseikkoihin perustuvaan yksimieliseen ratkaisuun käyttäjien kanssa, toisin sanoen hankintakeskus turvautui suostutteluun eikä pakotteisiin. ENU vaati uudelleen hankintakeskusta toimimaan perustamissopimuksen määräysten mukaisesti 25.10.1989 päivätyssä kirjeessään, josta se toimitti jäljennöksen komissiolle.

7 Vastauksena edellä mainittuun, 25.10.1989 päivättyyn kirjeeseen komission energia-asioista ja hankintakeskuksesta vastaava jäsen, Cardoso e Cunha, ilmoitti ENUlle 8.12.1989 päivätyssä kirjeessään olevansa sitä mieltä, että "hankintakeskuksen hankintapolitiikkaan on vastedes kuuluttava 'erityinen kohta' tämän kaltaisten asioiden ratkaisemiseksi" ja että hän oli kehottanut hankintakeskusta "siirtymään sen esittämien toimintaehdotusten konkreettisen toteuttamisen vaiheeseen". Komissio ilmoitti lisäksi Euroopan parlamentille huhtikuun 1990 istunnossa vastauksena sille esitettyyn kirjalliseen kysymykseen, "että se on sitoutunut Euratomin perustamissopimuksen nojalla etsimään ratkaisua Portugalin uraanituotannon menekkiä koskevaan ongelmaan" (kysymys 190/90).

8 Kuten asianosaisten yhtäpitävistä lausunnoista ilmenee, hankintakeskus antoi ENUlle tiedoksi 12.12.1989 pidetyssä kokouksessa "hankintapolitiikan kohdalle 'Portugalin uraani' konkreettisten ratkaisujen luonnoksen", johon Cardoso e Cunha viittaa "erityisenä kohtana" edellä mainitussa 8.12.1989 päivätyssä kirjeessään. Tässä luonnoksessa esitetään seuraavaa:

" a) Ehdotetussa ratkaisussa Portugalin uraani jaettaisiin sähköyhtiöiden välillä seuraavien periaatteiden mukaisesti:

— hankintakeskuksen politiikka yhteisön uraanituotannon suosituimmuusasioissa olisi täydentävä suhteessa kansallisiin politiikkoihin;

— sitä sovellettaisiin syrjimättä kaikkiin tuottajiin, jotka esittävät sitä koskevan pyynnön hankintakeskukselle;

— sitä sovellettaisiin ainoastaan jo olemassa oleviin kaivoksiin (tuotantokapasiteetti 1.1.1990);

— sen tarkoituksena olisi näiden kaivosten toiminnan ylläpitäminen laskusuhdanteen aikana;

— saatavilla olevan yhteisön uraanin jakaminen perustuisi mahdollisimman objektiiviseen jakoperusteeseen;

— järjestelmästä hyötyvien tuottajien olisi perusteltava yhteisön käyttäjien maksaman keskimääräisen vuotuisen hinnan alittava omakustannushinta monivuotisten sopimusten osalta (hankintakeskuksen 'keskimääräinen monivuotinen hinta') kuluvalle vuodelle.

b) Jakamista ja tuottajille maksettavien hintojen määräämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt voisivat olla seuraavat:

— uraani jaettaisiin suhteessa teollisten tai kaupallisten ydinvoimaloiden tehokkuuteen;

— tuottajalle maksettava hinta (yhteisössä muunnettu hinta vapaasti tehtaalla valinnan mukaan) olisi indeksiin sidottu tuottajan omakustannushinta lisättynä 10 prosentilla (tilintarkastusyritykset vahvistaisivat omakustannushinnan, ja se tarkistettaisiin joka kolmas vuosi);

— järjestelmää ei sovellettaisi, jos markkinahinta olisi 10 prosenttia korkeampi kuin tuottajan omakustannushinta."

9 ENU hyväksyi sen, että hankintakeskus soveltaisi "erityistä kohtaa", jonka se toimitti ENUlle 12.12.1989 pidetyssä kokouksessa sen uraanituotannon menekkiongelmien säätelemiseksi. Se ilmaisi kuitenkin sekä tässä kokouksessa että 31.1.1990 ja 9.4.1990 päivätyissä kirjeissään epäilynsä edellä esitetyn suunnitelman

tehokkuudesta siltä osin kuin siinä ei velvoiteta yhteisön käyttäjiä perustamissopimuksen VI luvun määräysten mukaisiin toimiin.

10 Hankintapolitiikan kohdalle "Portugalin uraani" esitetystä ratkaisusta keskusteltiin ensiksi kahdenvälisesti hankintakeskuksen ja käyttäjien eli CEGB (Yhdistynyt kuningaskunta), Synatom (Belgia) sekä RWE (Saksa) välillä, ja myöhemmin 24.4.1990 pidetyssä monenvälisessä kokouksessa. Hankintakeskus oli aiemmin antanut neuvoa-antavalle komitealleen tiedoksi 20.3.1990 päivätyllä ilmoituksella Portugalin uraania koskevan kysymyksen ja tämän kokouksen pitämisen. Se totesi tässä ilmoituksessa, että haastateltuaan kaikkia yhteisön käyttäjiä, vastaukset sijoittuivat seuraavalle välille:

— olemme valmiit tukemaan hankintakeskuksen interventioluonteista (määrät ja hinnat) toimintaa sillä edellytyksellä, että sitä sovelletaan kaikkiin ketään syrjimättä;

— tarpeemme on täytetty, pyydetty hinta on liian korkea, paras tae hankintojen turvallisuudesta on se, että uraani jätetään maaperään.

11 Hankintakeskus ilmaisi edellä mainitun 24.4. pidetyn kokouksen jälkeen ENUlle osoittamassaan 2.5.1990 päivätyssä kirjeessään, että sähköyhtiöt eivät olleet valmiita hankkimaan uraania hintaan, joka ylitti pitkäaikaismarkkinoiden hinnan ylärajan, jonka ne arvioivat silloin olevan 20 USD:a paunalta. Se lisäsi, että yhtiöt kiistivät edellä mainitun perustamissopimuksen 65 artiklan toisen kohdan perusteella hankintakeskuksen oikeuden määrätä ne ostamaan portugalilaista uraania kalliimpaan hintaan.

12 Useiden keskustelujen ja hankintakeskuksen ja komission kiivaan kirjeenvaihdon jälkeen ENU vaati 21.12.1990 päivätyssä kirjeessään, että komissio:

"Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan ja 148 artiklan mukaisesti:

a) velvoittaa perustamissopimuksen 53 artiklan perusteella hankintakeskuksen — — palauttamaan ennalleen perustamissopimuksessa VI luvussa vahvistetut säännönmukaiset mekanismit ja velvoittaa sen noudattamaan yhteiseen hankintapolitiikkaan liittyviä määräyksiä;

— —

b) suorittaa välittömästi tutkimuksen ja toimii sitten tämän tutkimuksen tulosten mukaisesti sen päättämiseksi, miten on ollut mahdollista ilman komission minkäänlaista perustamissopimuksen 66 artiklan mukaista toteamista, että yhteisön käyttäjät hankkivat vapaasti uraania yhteisön ulkopuolisilta markkinoilta, vaikka koko ENUn tuotanto on ollut käytettävissä, vieläpä kohtuulliseen hintaan — —, ja varoittaa määräysten vastaisesti toimivia yrityksiä suoraan tai hankintakeskuksen väliltyksellä siitä, että se ryhtyy toimiin näitä yrityksiä vastaan uusissa tuontitapauksissa, jos ENUn tuotantoa on edelleen myynnissä;

c) — — keskustelee — — ENUn kanssa ENUlle suoritettavien kohtuullisten vahingonkorvausten määrästä niiden vahinkojen korvaamiseksi, joita sille on aiheutunut komission ja hankintakeskuksen käyttäessä toimivaltaansa asettamalla sen laittomaan karenssiin;

d) — — velvoittamalla noudattamaan päätöstään — jota hankintakeskus ei ollut noudattanut — (määrää) hankintakeskuksen panemaan täytäntöön 'erityisen kohdan', joka mahdollistaa ENUn uraanin menekkiongelman välittömän ratkaisemisen ja (avustaa sitä) tässä täytäntöönpanossa;

— —

e) — — näin ollen — — määrää hankintakeskuksen panemaan täytäntöön sille osoittamansa päätöksen, jossa ratkaistaan ENUa koskeva ongelma tyydyttävästi — perustamissopimuksen määräysten soveltamista estämättä tavalla, joka mahdollistaa tulevien ongelmien poistamisen".

13 Komission kannanoton puuttuessa ENU esitti 3.4.1991 komissiota vastaan laiminlyöntikanteen perustamissopimuksen 148 artiklan perusteella. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa C-107/91, ENU v. komissio, 16.2.1993 antamassaan tuomiossa (Kok. 1993, s. I-599, 32—34 kohta), että komissio on rikkonut Euratomin perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan määräyksiä, koska se on jättänyt tekemättä ENUn esittämästä pyynnöstä huolimatta päätöksen ja antanut sille epäsuoran kieltopäätöksen hankintakeskuksen valintaoikeuden käyttämisestä Portugalin uraanituotoon ja edellä tarkoitetun hankintapolitiikan "erityisen kohdan" soveltamisesta.

14 ENU vaati lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 20.10.1992 saapuneessa kanteessaan (asia T-458/93) perustamissopimuksen 188 artiklan toisen kohdan perusteella, että Euroopan atomienergiayhteisö velvoitettaisiin korvaamaan komission väitetystä Euratomin perustamissopimuksen määräysten rikkomisesta aiheutuneet vahingot. Yhteisöjen tuomioistuin siirsi 27.9.1993 antamallaan määräyksellä asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen perustamisesta tehdyn päätöksen 88/591/EHTY, ETY, Euratom muuttamisesta 8 päivänä kesäkuuta 1993 tehdyn neuvoston päätöksen 93/350/Euratom, EHTY, ETY (EYVL, L 144, s. 21) mukaisesti. Kirjallinen menettely tapahtui tavanomaisesti yhteisöjen tuomioistuimessa, sitten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

15 Kantajan vahvistamista komission huomautuksista käy ilmi, että hankintakeskuksen ponnistelujen ansiosta ENU allekirjoitti kesäkuussa 1993 yhteisön käyttäjän kanssa myyntisopimuksen 50 tonnista rikastettua uraania. Myöhemmin ENU teki lokakuussa 1993 toisen myyntisopimuksen 100—200 uraanitonnin toimittamisesta vuonna 1993 ja vuonna 1994. Nämä osittaismyynnit oli tarkoitus suorittaa hintaan, joka oli huomattavasti alhaisempi kuin se hinta, jolla ENU oli suostunut tarjoamaan uraaniaan "erityisen kohdan" mukaisesti (ks. edellä 8 kohta).

16 Yhteisöjen tuomioistuimen 16.2.1993 edellä mainittua tuomiota asiassa ENU vastaan komissio pannessaan täytäntöön komissio teki Euratomin perustamissopimukseen 53 artiklan toisen kohdan soveltamismenettelystä 19 päivänä heinäkuuta 1993 päätöksen 93/428/Euratom (EYVL, L 197, s. 54, jäljempänä päätös). Tässä päätöksessä hylätään kaikki edellä mainitussa ENUn 21.12.1990 tekemässä valituksessa esittämät vaatimukset (ks. edellä 12 kohta).

17 Tämän vuoksi ENU vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 27.9.1993 saapuneella kanteellaan (asia T-523/93) päätöksen kumoamista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (laajennettu toinen jaosto) 16.12.1994 antamalla määräyksellä tämä asia yhdistettiin edellä mainittuun asiaan T-458/93 suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Asianosaiset ovat esittäneet tiettyjä asiakirjoja ja vastanneet kirjallisesti ennen asian käsittelyä niihin kysymyksiin, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on esittänyt heille työjärjestyksen 64 artiklassa säädettyjen prosessinjohtotoimien yhteydessä. Suullinen käsittely pidettiin 5.4.1995.

Asianosaisten vaatimukset

18 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— toteaa päätöksen mitättömäksi;

— toteaa, että Euratomin perustamissopimuksen VI ja VII luvun määräysten rikkominen perustamissopimuksen 2 artiklan c, d ja g kohdassa tarkoitettuja yhteisön päämääriä vahingoittamalla on aiheuttanut kantajalle vahinkoa, jonka laajuutta ei vielä tällä hetkellä voida tarkasti määritellä;

— velvoittaa yhteisön korvaamaan tämän vahingon asianosaisten sopimien menettelytapojen mukaisesti, tai jos yksimielisyyteen ei päästä, 60 päivän kuluessa tuomion julistamisesta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määrittelemien menettelytapojen mukaisesti;

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

19 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— hylkää kumoamiskanteen perusteettomana;

— jättää vahingonkorvauskanteen tutkimatta;

— toissijaisesti julistaa tämän kanteen perusteettomaksi;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Kumoamisvaatimus

20 Kantaja vaatii, että edellä tarkoitettu päätös kumotaan siltä osin kuin siinä hylätään kantajan edellä mainitussa (12 kohta) 21.12.1990 päivätyssä kirjeessään perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan perusteella esittämät vaatimukset sen uraanituotannon menekkiongelman ratkaisemiseksi. Tämän kanteen tutkimista varten vaatimukset voidaan ryhmitellä seuraavasti. Sen saavuttamiseksi, että hankintakeskus käyttää valintaoikeuttaan tämän tuotannon osalta sekä yksinoikeuttaan malmien hankintasopimusten tekemiseen perustamissopimuksen määräysten mukaisesti, ENU pyysi komissiota pääasiassa toisaalta saattamaan ennalleen

perustamissopimuksen VI luvun mukaiset mekanismit ja toisaalta samojen määräysten perusteella lopettamaan yhteisön käyttäjien vapaan hankinnan yhteisön alueen ulkopuolelta silloin, kun ENUnkin tuotantoa on saatavilla kohtuulliseen hintaan (A). Muutoin kantaja vaati, että komissio määrää hankintakeskuksen soveltamaan hankintapolitiikkansa Portugalin uraania koskevaa "erityistä kohtaa" (ks. edellä 8 kohta) sen uraanivarastojen pakottavan menekkiongelman ratkaisemiseksi (B).

A — *ENUn tarjoaman uraanin menekin varmistamiseksi perustamissopimuksen VI luvun mukaisesti käyttöön otettujen mekanismien täytäntöönpanemista tarkoittava vaatimus*

Tiivistelmä asianosaisten väitteistä

21 Kantaja väittää, että komissio ei noudattanut Euratomin perustamissopimuksen VI luvussa vahvistettuja mekanismeja kieltäytyessään toteuttamasta kantajan uraanituotantonsa menekin varmistamiseksi esittämää vaatimusta, jonka tavoitteena on, että hankintakeskus käyttää valinaoikeuttaan ja yksinoikeuttaan hankintasopimusten tekemiseen. Kantaja kiistää ensiksi komission päätöksessään esittämän väitteen siitä, että näiden mekanismien säännönmukainen toiminta olisi turvattu perustamissopimuksen 60 artiklan kuudennen kohdan perusteella malmien, raaka-aineiden ja erityisten halkeamiskelpoisten aineiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamista koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen vahvistamisesta 5 päivänä toukokuuta 1960 annetuissa hankintakeskuksen säännöissä, joita on täydennetty 15 päivänä heinäkuuta 1975 annetuilla hankintakeskuksen säännöillä (EYVL 1960, L 32, s. 777 ja EYVL, L 193, s. 37, jäljempänä säännöt).

22 Tältä osin kantaja huomauttaa etukäteen, että perustamissopimuksen VI luvun määräyksiä ei ole koskaan tarkistettu, ja ne ovat siis kokonaisuudessaan voimassa, kuten yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 7/71, komissio vastaan Ranska, 14.12.1971 antamassaan tuomiossa (Kok. 1971, s. 1003, 10—28 kohta) lausunut. Näin ollen kantaja arvioi, että sääntöjen 5 ja 5 a artiklassa vahvistetut yksinkertaistetut menettelytavat malmien ja raaka-aineiden kysynnän ja tarjonnan kohtaami-

sesta ovat yhteisön oikeuden vastaisia siltä osin kuin ne poikkeavat Euratomin perustamissopimuksetn 60 artiklassa määrätystä kohtaamisjärjestelmästä.

23 Mitä tulee erityisesti edellä mainittuun 5 a artiklaan, kantaja korostaa alustavasti, että edellä mainitut 15.7.1975 annetut hankintakeskuksen säännöt, joilla on lisätty kyseinen artikla alkuperäisiin sääntöihin, sisältävät olennaisen menettelyvirheen. Komissio ei ollut hyväksynyt niitä, kuten perustamissopimuksen 60 artiklassa vaaditaan, eikä sen johdanto-osan viittauskappaleissa mainittu tällaista hyväksymispäätöstä.

24 Pääasian osalta kantaja väittää, että siltä osin kuin 5 a artiklassa määrätään, että "käyttäjillä on oikeus kääntyä suoraan tuottajien puoleen ja neuvotella vapaasti valitsemansa hankintasopimuskumppanin kanssa" se on vastoin perustamissopimuksen 60 artiklaa, jossa valtuutetaan yksinomaan hankintakeskus päättämään säännöissään yksityiskohtaisista säännöistä, jotka koskevat kysynnän ja tarjonnan kohtaamista, jonka osalta käyttäjät ovat velvollisia kääntymään hankintakeskuksen puoleen, jotta se voisi käyttää valintaoikeuttaan sekä yksinoikeuttaan tehdä hankintasopimuksia.

25 Sääntöjen 5 a artiklassa rikotaan kantajan mukaan tavallaan Euratomin perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa, 58 artiklaa ja 60 artiklan toista kohtaa, joissa velvoitetaan varauksitta tuottajat tarjoamaan tuotteitaan hankintakeskukselle. Se on myös vastoin 60 artiklan ensimmäistä kohtaa, jossa määrätään, että käyttäjien on "määräajoin ilmoitettava hankintakeskukselle hankintatarpeensa". Se olisi myös Euratomin perustamissopimuksen "yhtäläisen pääsyn hankintalähteille" vahvistavan 52 artiklan 1 kohdan vastainen siltä osin kuin siinä annetaan kansallisille tuottajille oikeus neuvotella suoraan kansallisten käyttäjien kanssa keskinäisesti, tarvittaessa hallitusten määräyksestä, kuten asian laita oli ollut jo 30 vuotta.

26 Lisäksi 5 a artiklassa loukataan hankintakeskuksen valintaoikeuden käyttämistä ja sen yksinoikeutta tehdä hankintasopimuksia Euratomin perustamissopimuksessa perustetun tarjonnan ja kysynnän keskitysjärjestelmän mukaisesti, joka on vakiinnutettu 52 artiklan 2 kohdan b alakohdassa sekä 53, 55, 57, 60, 61, ja 62 artiklassa.

Lisäksi 60 artiklassa määrätty hankintakeskuksen interventio tarkoittaisi sitä, että se käyttäisi ensin valintaoikeuttaan ostosopimuksen tekemisen avulla (57 artiklan 1 kohdan b alakohta ja 2 kohta) ja myy sitten edelleen käyttäjille uuden sopimuksen perusteella malmit, joihin se on saanut omistusoikeuden (52 artiklan 2 kohdan b alakohta, 55 artiklan loppu ja 60 artiklan viides kohta). Toisin sanoen 5 a artiklassa rikottaisiin "perustuslaillista periaatetta, jonka mukaan ei koskaan saada luoda minkäänlaista suoraa sopimussuhdetta malmin yhteisön tuottajien ja käyttäjien välille". Tältä osin kantaja esittää, että vaikka oletettaisiinkin, että hankintakeskus ei käytä valintaoikeuttaan, tuottajalla on 59 artiklan b alakohdan ensimmäisen alakohdan perusteella ainoastaan oikeus myydä "yhteisön ulkopuolisille markkinoille" käytettävissä oleva tuotanto. Sillä ei siis koskaan olisi oikeutta neuvotella yhteisön käyttäjän kanssa.

27 Kantaja paljastaa lisäksi sen täydellisen hämmingin, joka vallitsee yhteisön markkinoiden, joihin voitaisiin sääntöjä soveltaa ja joilla on suuri puute (yhteisössä tuotetusta) malmista, ja ulkopuolisten markkinoiden, joilla tarjonta ylittää tällä hetkellä kysynnän, välillä. Perustamissopimuksessa on kuitenkin erotettu nämä markkinat selvästi toisistaan luomalla yhteisön suosituimmuusperiaate. Yhteisön malmituotanto on näin ollen varattu yhteisön käyttäjille, ja sitä voitaisiin perustamissopimuksen 58 artiklan ja 59 artiklan b alakohdan mukaisesti viedä ainoastaan silloin, kun nämä eivät sitä tarvitse. Vastaavasti yhteisön käyttäjät saavat Euratomin perustamissopimuksen 66 artiklan mukaisesti tehdä hankintoja ulkopuolisilta markkinoilta ainoastaan, jos komissio toteaa yhteisön tuotannon olevan riittämätöntä tai sen hinnan olevan kohtuuton.

28 Yhteisön suosituimmuuden vakiinnuttamista tuottajien hyväksi vahvistaisi se tosiseikka, että perustamissopimuksen 60 artikla koskee ainoastaan "yhteisöstä peräisin olevien" tuotteiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamista, kuten niin sen lisäämisestä VI luvun yhteisöstä tulevia malmeja ja ydinpolttoaineita koskevaan II jaksoon kuin sen kohteistakin, toisin sanoen taloudellisista toimijoista, voi päätellä. Kyseisessä 60 artiklassa täsmennetään yksityiskohtaiset, sopimuksen tekoa koskevat säännöt yhtäältä hankintakeskuksen ja tuottajien ja toisaalta tuottajien ja yhteisön käyttäjien välillä 52 artiklan 2 kohdan b alakohdan sekä 55, 57 ja 58 artiklan mukaisesti,

joissa on kysymys yksinomaan yhteisöstä peräisin olevista tuotteista. Samoin perustamissopimuksen 61 artiklan, jossa asetetaan hankintakeskukselle velvollisuus "täyttää kaikki tilaukset", sijoittaminen edellä tarkoitettuun VI luvun II jaksoon, vahvistaisi sitä, että uraanin tuonti on perustamissopimuksessa sallittu ainoastaan yhteisön riittämättömän tarjonnan korvaamiseksi. Malmeja tai ydinpolttoaineita voitaisiin itse asiassa hankkia yhteisön ulkopuolelta vain, kun täyttyvät ne edellytykset, jotka on mainittu Euratomin perustamissopimuksen 64 artiklassa, jossa annetaan hankintakeskukselle yksinoikeus tehdä malminhankintasopimuksia, 66 artiklassa, jossa täsmennetään edellytykset, joiden mukaan käyttäjillä on oikeus tehdä yhteisön ulkopuolelta tulevista toimituksista sopimukset suoraan, sekä 73 artiklassa, joka koskee "hankintakeskuksen toimivaltaan kuuluvien tuotteiden toimituksia" koskevia sopimuksia.

29 Kantaja väittää lisäksi, että Euratomin perustamissopimuksen 2 artiklan d kohdassa tarkoitettu hankintatakuu edellyttää uraanituotantosektorin suojelua yhteisön omavaraisuuden varmistamiseksi. Sopimuksen 2 artiklan g kohdassa taas määrätään yhteisön tavoitteeksi "varmistaa laajat markkinat". Lisäksi kyseisen artiklan c kohdassa määrätään sen tehtäväksi "helpottaa investointeja ja varmistaa ydinenergian kehittämisessä tarvittavien peruslaitosten rakentaminen yhteisössä erityisesti kannustamalla yritysten aloitteita". Tämän vuoksi Euratomin perustamissopimuksessa ja erityisesti sen 70 artiklassa määrätään tuotannon suosimisesta.

30 Tämän vuoksi kantaja arvioi, että sääntöjen 5 a artiklassa vahvistettu yksinkertaistettu menettely estää perustamissopimuksessa vahvistettuja hinnanmuodostuksen toimintamekanismeja, koska siinä ei oteta huomioon hankintakeskuksen yksinoikeutta ja yhteisön suosituimmuusperiaatetta. Kantaja huomauttaa tältä osin, että 67 artiklan mukaisesti hintojen on määräydyttävä "60 artiklan määräysten mukaisen kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen perusteella".

31 Kantaja väittää, että komissio on myöntänyt sääntöjen 5 a artiklan mukaisen yksinkertaistetun kysynnän ja tarjonnan kohtaamismenettelyn olevan yhteisön oikeuden vastaisen, kun se on tunnustanut, että "on varmaa, että hankintakeskus ei tällä hetkellä noudata perustamissopimuksen 60 artiklassa määrättyä kohtaamismenettelyä (koska) tämänhetkisissä riittävissä markkinaolosuhteissa — — 60 artiklan mukaisesta menettelystä ei ole hyötyä". Kantaja nojautuu näin hankintakeskuksen neuvoa-antavan komitean eri kokousraportteihin, jotka yksi komitean jäsenistä, nimittäin Bettencourt, joka on ENUn hallintoneuvoston jäsen, on laatinut sen esiin tuomiseksi, että hankintakeskus on myös erityisesti pääjohtajansa ja apulaispääjohtajansa suulla tunnustanut, että hankintakeskuksen yksinoikeutta ja malmien kysynnän ja tarjonnan kohtaamisjärjestelmää ei ole noudatettu.

32 Oikeudellisten säännösten esittämisen jälkeen kantaja väittää toiseksi, että perustamissopimuksessa käyttöön otettu järjestelmä velvoittaa tässä asiassa varmistamaan kantajan kohtuuhintaan saatavilla olevan luonnonuraanituotannon menekin.

33 Kantaja korostaa, että käyttäjät voivat kieltäytyä hankkimasta uraaninsa hankintakeskuksen sijasta yhteisön ulkopuolelta ainoastaan, jos komissio toteaa niiden vaatimuksesta, että kantajan pyytämä hinta on kohtuuton. Perustamissopimuksen 66 artiklassa ei edellytetäkään, että yhteisön tuotannon suosituimmuusjärjestelmän soveltamiseksi yhteisön tuottajan pyytämän hinnan olisi oltava kilpailukykyinen, vaan siinä edellytetään vain, että se ei ole kohtuuton, toisin sanoen sen on oltava "oikeassa suhteessa omakustannushintaan". Komissio ei siis olisi kiistänyt sitä, että hankintakeskus tai kukaan käyttäjistä ei ole koskaan väittänyt ENUn pyytämien hintojen olevan kohtuuttomia.

34 ENU huomauttaa joka tapauksessa, että sen pyytämä hinta oli täysin kilpailukykyinen, päin vastoin kuin päätöksessä väitetään. Tämä hinta olisi ollut sama, ellei jopa alhaisempi kuin millä muut yhteisön tuottajat myivät tuotteitaan maidensa vastaaville käyttäjille. Lisäksi ENUn hankintakeskukselle esittämien monivuotisten toimitussopimusten osalta (8.10.1987, 2.8.1989, 10.12.1990 ja 4.1.1991 tehdyt uraanitoimitustarjoukset) pyytämä hinta olisi ollut jopa alhaisempi kuin se, jota

yhteisön käyttäjät käyttävät keskimääräisesti vastaavissa sopimuksissa, jotka julkaistaan hankintakeskuksen vuosikertomuksessa ja joihin ENUn kilpailukykyisyyttä olisi verrattava.

35 Tältä osin kantaja kiistää komission väitteen, jonka mukaan tämä vertailu sen omien hintojen ja hankintakeskuksen julkaisemien hintojen välillä ei osoittaisi sen tarjousten kilpailukykyisyyttä siltä osin kuin viimeksi mainitut hinnat olisi vahvistettu aiemmin tehtyjen useampivuotisten sopimusten osalta, ja ne olisivat siten "historiaa" ja vertailukelvottomia suhteessa nykyisiin tarjouksiin markkinoilla. Kantaja väittää, että jos nämä hinnat olisivat vertailukelvottomia, käyttäjät voisivat helposti neuvotella ne uudelleen, toisin sanoen purkaa sopimukset perustamissopimuksen 64 ja 66 artiklan perusteella. Nämä hinnat oli järjestelmällisesti alennettu vuonna 1988 peritystä 28,25 ecusta paunaa kohti 21,05 ecuun paunaa kohti vuonna 1991, mikä vastaa 25 prosentin laskua neljässä vuodessa. Tällainen hintojen lasku ei johdu uusista monivuotisista sopimuksista, joita oli hyvin vähän vuosina 1987—1991 ja jotka olivat perustuneet yhteisön vuosittaisen kulutuksen osaan, joka oli riittämätön vaikuttamaan ratkaisevasti uraanin keskimääräiseen hintaan.

36 Väitettyään, että monivuotisia sopimuksia koskevissa tarjouksissa esitetyt hinnat eivät ylittäneet eurooppalaisilla markkinoilla vastaavien sopimusten osalta käytettyjä hintoja, kantaja moittii komissiota siitä, että se on verrannut kantajan hintoja osasopimusten hintoihin, joissa sovitaan joko vain yhdestä toimituksesta taikka useammasta toimituksesta enintään kahdentoista kuukauden aikana. Sellaisia hintoja ei voitaisi ottaa lukuun siltä osin kuin ne koskevat satunnaisia tarjouksia, joiden perusteella ei voida varmistaa yhteisön ydinteollisuuden hankintojen varmuutta.

37 Lisäksi nämä hinnat vastaavat polkumyyntihintoja. Lukuisissa tapauksissa on kyse käytöstä poistetuista ydinkärjistä saadusta uraanista. Tämän uraanin omakustannushinta ei olisi tiedossa eikä edes määriteltävissä. Yleisemmällä tasolla ENU väittää, että niin monivuotisten sopimusten osalta kuin niin sanotuilla "spot"-markkinoillakin malmia myydään ilman liityntää todellisiin tuotantokustannuksiin

polkuhintaan kolmansissa maissa, joissa ei joko ole kansallisia markkinoita tai joissa tuotanto ylittää suuresti tarpeen. Näin ei ole vain itsenäisten valtioiden yhteisöön (IVY) kuuluvien tasavaltojen uraanin osalta vaan myös Kiinan kansantasavallasta ja tietyistä Afrikan valtioista peräisin olevan uraanin osalta.

38 Kantaja korostaa lopuksi, että edellä tarkoitettu, erityisesti IVY:stä peräisin olevan uraanin tuonti tapahtuu, kuten hankintakeskus on vuosikertomuksessaan myöntänyt, "välittäjien välityksellä", mikä rikkoo perustamissopimuksen määräyksiä ja sääntöjä, joissa annetaan ainoastaan oikeus tuottajien ja käyttäjien välisiin suoriin neuvotteluihin.

39 Tämän vuoksi komission esittämät väitteet ENUn tarjoaman uraanin hinnasta olisivat sitäkin perusteettomampia, koska ENU on suostunut "erityisen kohdan" perusteella myymään uraaniaan samaan hintaan kuin on "tuottajan omakustannushinta 10 prosentin indeksiin sidottuna". Kantaja myöntää, että tämä hinta oli "noin kolmanneksen alhaisempi kuin yrityksen kokonaisomakustannushinta ja paljon alhaisempi kuin — — se hinta, jolla yhteisön käyttäjät tuovat uraania monivuotisten sopimusten perusteella". Se päättelee siitä, että hankintakeskus pystyy myymään portugalilaisen uraanin edelleen voitolla eikä tappiolla. Joka tapauksessa kantaja hylkää komission väitteen, jonka mukaan hankintakeskuksella ei olisi taloudellisia resursseja portugalilaisen uraanin ostamiseen. Kantaja muistuttaa tältä osin, että perustamissopimuksessa oikeutetaan hankintakeskus hankkimaan tämän toimivallan käyttämiseksi tarvittavat resurssit myöntämällä sille valintaoikeus sen perussääntöjen VII artiklassa mainituin edellytyksin.

40 Komissio hylkää kokonaisuudessaan kantajan väitteet. Se hylkää kantajan esittämän tulkinnan perustamissopimuksen VI luvussa perustetusta hankintajärjestelmästä. Komissio muistuttaa ensiksi, että perustamissopimuksen mukainen järjestelmä perustuu hankintakeskuksen yksinoikeuteen, ja hankintakeskuksella on 52 artiklan mukaisesti valintaoikeus kaikkiin jäsenvaltioiden alueella tuotettuihin malmeihin sekä yksinoikeus malmeja ja ydinpolttoaineita koskevien hankintasopimusten tekemiseen. Hankintakeskuksella ei kuitenkaan ole velvollisuutta käyttää valintaoikeuttaan. Tämän puolesta todistaisi erityisesti perustamissopimuksen

59 artiklan ensimmäinen kohta, jossa esitetään olettama siitä, että hankintakeskus ei käytä valintaoikeuttaan.

41 Perustamissopimuksen 60 artiklassa järjestetään kysynnän ja tarjonnan kohtaamista koskeva menettely, joka esitetään seuraavasti. Käyttäjien on määräajoin ilmoitettava hankintakeskukselle malmien ja ydinpolttoaineiden hankintatarpeensa, eritellen erityisesti tuotteiden alkuperäpaikka ja hintaehdot, joita ne toivovat sopimuksen ehdoiksi. Tuottajien on ilmoitettava hankintakeskukselle määräajoin tarjoukset, joita ne voivat tehdä. Hankintakeskus ilmoittaa sitten tarjoukset ja saamiensa kyselyjen määrät käyttäjille ja pyytää niitä tekemään tilauksensa. Jos hankintakeskus ei pysty täysin täyttämään kaikkia tilauksia, se jakaa hankinnat suhteessa tilauksiin. Tämän kohtaamismenettelyn osalta hankintakeskus tekee kaksi sopimusta: ensimmäisen tuottajan kanssa valintaoikeuttaan käyttäen ja toisen käyttäjän kanssa yksinomaisen sopimuksenteko-oikeutensa mukaisesti.

42 Perustamissopimuksen 65 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella tätä 60 artiklassa perustettua kysynnän ja tarjonnan kohtaamismenettelyä sovelletaan myös yhteisön ulkopuolelta tuleviin hankintoihin sekä käyttäjien esittämien tiedustelujen että käyttäjien ja hankintakeskuksen välisten sopimusten osalta.

43 Tätä vahvistaisi se tosiseikka, että 60 artiklan ensimmäisessä kohdassa maininta "alkuperäpaikka" edeltää käyttötarkoitusta, toimitusaikoja ja hintaehtoja koskevaa mainintaa, kun siinä luetellaan käyttäjiltä vaaditut erittelyt, kun ne määräajoin ilmoittavat hankintakeskukselle hankintatarpeensa. Tämä järjestely selittyisi sillä tosiseikalla, että useat käyttäjät valvovat malmialan yrityksiä, joissa ne toisinaan omistavat osuuksia, joskus jopa 100 prosenttia osuuksista, ja ne ilmaisevat tällä seikalla etusijan "niiden" alkuperäpaikalle, sijaitseepa se yhteisössä tai sen ulkopuolella. Näin hankintakeskus voisi vain "olettaen, että kysyntää ei voida tyydyttää,

koska alkuperäpaikkojen osalta olisi olemassa 'oikeudellisia tai asiallisia esteitä (hankintojen toteuttamiselle)' (perustamissopimuksen 61 artikla) 65 artiklan toisen kohdan mukaisten edellytysten täyttyessä 'päättää hankintojen maantieteellisestä alkuperästä, edellyttäen että se varmistaa käyttäjälle vähintään yhtä edulliset ehdot kuin tilauksessa mainitut'".

44 Tässä yhteydessä komissio hylkää kantajan esittämät moitteet sääntöjen 5 a artiklan mukaista yksinkertaistettua menettelyä vastaan. Komissio väittää ensinnäkin, että tämä artikla on lisätty yhteisön oikeuden mukaisesti sääntöihin komission 15.7.1975 antamilla säännöillä, jotka komissio vastoin kantajan väitteitä oli hyväksynyt.

45 Pääasian osalta komissio väittää, että kysynnän ja tarjonnan kohtaamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt, jotka on perustamissopimuksen 60 artiklan kuudennen kohdan perusteella vahvistettava hankintakeskuksen säännöissä, riippuvat markkinaolosuhteista. Tämänhetkisillä kylläisillä markkinoilla, jotka ovat hyvin erilaiset kuin vuoden 1957 markkinat, 60 artiklan viidessa ensimmäisessä kohdassa säädetty kohtaamismenettely on tuskin tarpeellinen, koska kaikki käyttäjien tilaukset voidaan suurelta osin toteuttaa. Tämä selittää sen, miksi hankintakeskus ei noudata 60 artiklassa määrättyä kohtaamismenettelyä. Tämän menettelyn ja sääntöjen 5 a artiklassa säädetyn menettelyn keskeinen ero on siinä, että 60 artiklassa säädetyt kaksi sopimusta, toisin sanoen yhtäältä tuottajan ja hankintakeskuksen välinen, toisaalta hankintakeskuksen ja käyttäjän välinen sopimus on sulautettu yksinkertaistetussa menettelyssä yhteen ainoaan kolmikantaiseen sopimukseen, joka tehdään tuottajan, hankintakeskuksen ja käyttäjän välillä. Tehdessään sopimuksen tuottajan ja käyttäjän välillä hankintakeskus käyttää valintaoikeuttaan ja yksinomaista oikeuttaan tehdä sopimuksia. Komissio korostaa, että jos hankintakeskus kieltäytyy tekemästä sopimusta, se on mitätön.

46 Komissio ilmoittaa lopuksi, että se ei ole koskaan tunnustanut sääntöjen lainvastaista luonnetta. Se väittää vääräksi tiedon, jonka mukaan sen tai hankintakeskuksen virkamiehet olisivat asettaneet kyseenalaiseksi kyseisten sääntöjen pätevyyden. Se väittää lisäksi, että sellaiset toimet eivät kuitenkaan sitoisi sitä.

47 Tämän vuoksi komissio arvioi, että hylätessään ENUn vaatimuksen yhteisön ulkopuolisen tuotannon hankkimisen lopettamisesta käyttäjille silloin kun ENUn tuotantoa on saatavilla, se on toiminut sellaisten perustamissopimuksen määräysten mukaisesti, joissa ei velvoiteta yhteisön suosimiseen yhteisön tuottajien hyväksi.

48 Komissio hylkää erityisesti kantajan hintaan liittyvät väitteet kokonaisuudessaan. Se korostaa ensinnäkin, että hankintakeskuksen vuosikertomuksessa olevat hinnat, joihin kantaja vertaa omia hintojaan, vastaavat todellisuudessa vuosikertomuksen viitevuoden aikana toteutettujen hankintojen keskimääräistä hintaa useita vuosia aikaisemmin tehtyjen monivuotisten sopimusten täyttämisessä, eikä suinkaan kyseisenä vuotena tehdyissä monivuotisissa sopimuksissa vahvistettuja hintoja, jotka ovat suhdannesyistä huomattavasti alhaisempia.

49 Tältä osin komissio väittää, että ENUn pyytämät hinnat olivat hankintakeskuksen luottamuksellisten ja asiakirja-aineistoon liitettyjen tietojen mukaisesti huomattavasti korkeammat kuin kuudessatoista monivuotisessa sopimuksessa, jotka oli tehty vuosina 1987, 1988 ja 1991, sekä vastaavanlaisten, parhaillaan voimassa olevien sopimusten keskimääräinen vuosittainen hinta.

50 Komissio toteaa, että jos väitetyn polkumyynnin olemassaolo olisi näytetty toteen, se olisi oikeudellinen este perustamissopimuksen 61 artiklassa tarkoitetussa mielessä; artiklan mukaan hankintakeskuksella on velvollisuus "täyttää kaikki tilaukset, jollei niiden toteuttamiselle ole oikeudellisia tai asiallisia esteitä". Hankintakeskus voi vastustaa näiden sopimusten tekemistä Euratomin perustamissopimuksen 61 artiklan ja 60 sekä 65 artiklan yhdistettyjen määräysten mukaisesti. Näin 61 artiklassa määrätyissä rajoissa hankintakeskuksen on kuitenkin valvottava sitä, että yhteisön käyttäjät voivat hyödyntää niille suosiollista suhdannetta.

51 Tältä osin komissio muistuttaa, että erityisesti Itä-Euroopan maiden käyttämien hintojen osalta ETY:n, Euratomin ja Neuvostoliiton välisen kauppaa sekä kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskevan sopimuksen, joka on hyväksytty 29 päivänä helmikuuta 1990 tehdyllä komission päätöksellä 90/117/Euratom (EYVL 1990 L 68, s. 2) 14 artiklassa määrätään ydinenergiaan liittyvässä osassa, että sopimuspuolten välinen tavaroiden vaihto tapahtuu markkinahintoihin sidotulla hinnalla. Tämän vuoksi hankintakeskus vastusti sellaisten tiettyjen IVY-maista tulevaa luonnonuraania koskevien sopimusten tekemistä, joissa määriteltäisiin yhteisöjen markkinahintoja alhaisempi hinta (ks. erityisesti perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan soveltamismenettelystä 4 päivänä helmikuuta 1994 ja 21 päivänä helmikuuta 1994 tehtyjä komission päätöksiä 94/95/Euratom ja 94/285/Euratom asiassa KLE, EYVL 1994 L 48, s. 45 ja EYVL 1994 L 122, s. 30).

52 Komissio ilmoittaa, että tämän kanteen nostamiseen mennessä kantaja tai mikään muukaan yhteisön uraanituottaja ei ollut esittänyt hankintakeskukselle tai komissiolle mahdollista polkumyyntiä koskevaa valitusta.

53 Näin ollen, ottaen huomioon ENUn hintojen kilpailukelvottomuuden, ENUn vaatimukset tarkoittavat komission mielestä sitä, että hankintakeskus ja yhteisön talousarvio "subventoisivat sitä riippumatta sen pyytämän hinnan ja markkinahinnan välisestä erosta".

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

54 Perustamissopimuksen määräysten perusteella on arvioitava sitä, onko komissio kieltäytynyt lainmukaisesti hyväksymästä ENUn esittämän, perustamissopimuksen 53 artiklan toiseen kohtaan perustuvan vaatimuksen sen uraanituotannon menekin varmistamisesta. Kantaja vaatii pääasiassa, että hankintakeskus käyttäisi valintaoikeuttaan kantajan tuotantoon ja asettaisi tarpeen vaatiessa yhteisön käyttäjille

ostovelvoitteen toteuttamalla yksinoikeuttaan malmien hankintasopimusten tekemiseen perustamissopimuksen 52 artiklan mukaisesti.

55 Tämän vuoksi on tutkittava etukäteen yhteisön malmi- ja ydinpolttoainetuottajille myönnettyjä takuita Euratomin perustamissopimuksen VI luvussa perustetun hankintajärjestelmän osalta.

56 Olivatpa säännöissä perustetut kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen yksityiskohtaiset säännöt millaisia tahansa, komission väittämää ENUn pyynnön hylkäämisen lainmukaisuutta on arvioitava suhteessa perustamissopimuksen määräyksissä, joihin kantajakin vetoaa, perustettuun hankintajärjestelmään. Tämä lähestymistapa on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen; se on edellä mainitussa (kohta 43) asiassa komissio v. Ranska antamassaan tuomiossa lausunut, että "se seikka, että markkinaolot ovat voineet tehdä tietyn ajanjakson aikana merkityksettömimmiksi perustamissopimuksessa säädettyjen hankintamekanismien käyttämisen, ei riitä poistamaan näihin mekanismeihin liittyvien säännösten pakottavaa luonnetta". Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin nojautui Euratomin perustamissopimuksen 103 artiklan perusteella 14.11.1978 tekemässään päätöksessä VI luvun säännöksissä yhteisölle annettuihin etuoikeuksiin korostaakseen "sitä huolellisuutta, jolla perustamissopimuksessa on täsmällisesti ja oikeudellisesti velvoittavalla tavalla määritelty se yksinoikeus, joka yhteisöllä on ydinhankintojen alueella sekä yhteisön sisällä että ulkosuhteissa" (päätös 1/78, Kok. 1978, s. 2151, 14 kohta).

57 On siis tutkittava aluksi perustamissopimuksen VI luvussa olevaa hankintajärjestelmää yhteisölle määrättyjen tavoitteiden osalta. Tältä osin perustamissopimuksen rakenteesta käy ilmi, että hankintakeskuksen tehtävä on varmistaa perustamissopimuksen 2 artiklan d kohdassa yhteisölle asetettu keskeinen tavoite, toisin sanoen hankintojen varmuus perustamissopimuksen 52 artiklan 1 kohdassa olevan hankintalähteille yhtäläisen pääsyn takaavan periaatteen mukaisesti. Tämä käy selvästi ilmi perustamissopimuksen 52 artiklan 2 kohdan b alakohdasta, jossa perustetaan tämä nimenomaisesti tätä tarkoitusta varten toimiva elin ja annetaan sille periaatteessa

yksinoikeudet yhteisön käyttäjien sekä yhteisöstä että kolmansista maista peräisin olevien malmien ja ydinpolttoaineiden säännöllisen ja kohtuullisen hankinnan varmistamiseksi. Tämän määräyksen perusteella juuri hankintakeskuksen on pantava täytäntöön hankintajärjestelmä, ja sillä on tehtävänsä täyttämiseksi valintaoikeus jäsenvaltioiden alueella tuotettuihin malmeihin, raaka-aineisiin ja erityisiin halkeamiskelpoisiin aineisiin sekä yksinoikeus yhteisöstä tai sen ulkopuolelta tulevia näitä aineita koskevien hankintasopimusten tekemiseen.

58 Yhteisön hankintapolitiikka taas, josta määrätään 52 artiklan 1 kohdassa ja jonka tietyt yksityiskohtaiset säännöt vahvistetaan hankintaan liittyvän VI luvun V jaksosssa (70-72 artikla), sisältää olennaisesti malminetsintätoiminnan ja sen täytäntöönpano on annettu suoraan komissiolle tai neuvostolle. Tämän jakson osalta hankintakeskuksen tehtävä rajoittuu kaupalliselle alueelle. Hankintakeskus voi ainoastaan 72 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella "koota yhteisössä tai yhteisön ulkopuolella saatavilla olevista määristä kaupallisia varastoja, jotka ovat tarpeen helpottamaan yhteisön hankintoja tai jatkuvia toimituksia". Kyseisen artiklan 2 kohdan mukaisesti komissio "voi tarvittaessa päättää varmuusvarastojen kokoamisesta".

59 Näin käy selvästi ilmi, että hankintakeskuksen tehtävät rajoittuvat perustamissopimuksen VI luvussa perustetun hankintajärjestelmän täytäntöönpanoon. Sille tehtäväksi annettu malmien, raaka-aineiden ja erityisten halkeamiskelpoisten aineiden hankinnan varmuuden takaaminen määrättyjen edellytysten täyttyessä on tarkka päämäärä, jota varten sille on annettu VI luvussa edellä mainitut yksinoikeudet. Tämän perusteella hankintakeskus voi kaikkien yhteisön käyttäjien säännöllisen ja kohtuullisen hankinnan valvomista koskevaa tehtäväänsä hoitaessaan tarpeen vaatiessa ottaa huomioon tuottajien intressit sopusoinnussa perustamissopimuksen kaikkien päämäärien kanssa, erityisesti niiden päämäärien kanssa, jotka liittyvät ydinenergian kehittämisessä tarvittavien peruslaitosten rakentamiseen yhteisössä ja laajojen markkinoiden varmistamiseen ja jotka määritellään 2 artiklan c ja g kohdassa, joihin kantaja on vedonnut ja joiden konkreettisesta toteuttamisesta määrä-

tään tarkemmin toisaalta investointeja ja yhteisyrityksiä koskevissa IV ja V luvuissa, ja toisaalta ydinalan yhteismarkkinoita koskevassa IX luvussa. Perustamissopimuksen VI luvussa perustetun hankintajärjestelmän täytäntöönpanon osalta yhteisön tuottajien intressien suojelu voidaan joka tapauksessa toteuttaa ainoastaan hankintojen varmuutta koskeviin vaatimuksiin liittyen.

60 Näiltä osin on todettava, että hankintajärjestelmässä vakiinnutetaan ainoastaan perustamissopimuksen 2 artiklan d kohdan mukaisesti yhteisön käyttäjien suosituimmuusperiaate, eikä siinä varmisteta yhteisön malmien tuotannon menekkiä. Yhteisön tuottajien suosituimmuusperiaatteen noudattaminen varmistetaan hankintakeskuksen valintaoikeudella, joka on annettu 52 artiklan 2 kohdan b alakohdassa yhteisössä tuotetun uraanin omistusoikeuden hankinnan muodossa. Perustamissopimuksen 57 artiklan nojalla tätä valintaoikeutta käytetään periaatteessa tekemällä sopimukset tuottajien kanssa. Yleisesti tarkastellen kaikki tuottajat ovat velvollisia tämän artiklan mukaisesti tarjoamaan jäsenvaltioiden alueella tuottamansa malmin ja ydinpolttoaineen hankintakeskukselle. Ainoastaan silloin, kun "hankintakeskus ei käytä valintaoikeuttaan kaikkeen tai osaan tuottajan tuotannosta, tuottaja — — saa komission päätöksellä luvan saattaa näin vapautunut tuotanto yhteisön ulkopuolisille markkinoille edellyttäen, että tuottaja ei sovella ehtoja, jotka olisivat edullisempia kuin hankintakeskukselle aikaisemmin tehdyssä tarjouksessa", kuten perustamissopimuksen 59 artiklan b kohdassa määrätään.

61 Kääntäen voidaan todeta, että perustamissopimuksessa ei ole sellaista määräystä, jolla taattaisiin nimenomaisesti taikka epäsuorasti etusija yhteisöstä peräisin olevan tuotannon menekille. Päinvastoin, yhteisön tuottajien tarjontaa ja yhteisön käyttäjien esittämiä tiedusteluja koskevassa hankintakeskuksen keskittämisjärjestelmässä, joka on tarkoitettu kaikkien käyttäjien säännöllisen ja kohtuullisen hankinnan varmistamista varten, ei tehdä eroa tuotteen alkuperän perusteella. Perustamissopimuksen 65 artiklan ensimmäisessä kohdassa todetaan, että kysynnän ja tarjonnan kohtaamismenettelyyn liittyvää 60 artiklaa "sovelletaan yhteisön ulkopuolelta tulevia malmeja, raaka-aineita tai erityisiä halkeamiskelpoisia aineita koskeviin käyttäjien esittämiin tiedusteluihin sekä hankintakeskuksen ja käyttäjien välisiin näitä aineita koskeviin hankintasopimuksiin".

62 Päinvastoin kuin kantaja väittää, perustamissopimuksen 60 artiklan ensimmäisessä kohdassa yhteisön käyttäjille asetettua velvoitetta ilmoittaa hankintakeskukselle hankintatarpeensa eritellen suunniteltujen hankintasopimusten ainesosiin kuuluvana erityisesti alkuperäpaikan, sovelletaan siis myös yhteisön ulkopuolelta tuleviin tuotteisiin, joihin liittyy näin ollen yleissääntöisesti samat kysynnän ja tarjonnan kohtaamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt kuin yhteisönkin tuotteisiin. Perustamissopimuksen 65 artiklan toisen kohdan mukaisesti hankintakeskus saa erityisesti päättää hankintojen maantieteellisestä alkuperästä ainoastaan, jos se varmistaa käyttäjälle vähintään yhtä edulliset ehdot kuin tilauksessa mainitut. Lisäksi sillä on 61 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella velvollisuus täyttää kaikki tilaukset, jollei niiden toteuttamiselle ole oikeudellisia tai asiallisia esteitä, joten sillä ei ole oikeutta tällaisten esteiden puuttuessa estää hinnaltaan kilpailukykyisempien malmien tuontia varmistaakseen hinnaltaan kalliimman yhteisön tuotannon menekin, vaikka viimeksi mainittu ei olisikaan 66 artiklan mielessä kohtuuttoman hintaista. Juuri tässä yhteydessä on tulkittava Euratomin perustamissopimuksen 59 artiklaa, jossa on määräys nimenomaisesti sitä tilannetta varten, että hankintakeskus ei käytä valintaoikeuttaan kaikkeen tai osaan tuottajan tuotannosta ja jossa vahvistetaan näin ollen se, että hankintakeskus ei ole velvollinen varmistamaan sellaisten yhteisössä tuotettujen malmien ja ydinpolttoaineiden menekkiä, joista on ilmoitettu sille tarjoukset 60 artiklan toisen kohdan mukaisesti.

63 Tässä suhteessa ei voida hyväksyä ENUn näkemystä, jonka mukaan perustamissopimuksessa taattaisiin "kohtuulliseen" hintaan tarjottujen, yhteisössä tuotettujen tuotteiden menekki siltä osin kuin siinä annetaan käyttäjille oikeus suorittaa hankintoja yhteisön ulkopuolelta vain 66 artiklan mukaisten edellytysten täyttyessä, toisin sanoen silloin, kun yhteisön tuotanto on riittämätöntä tai yhteisön tuottajien pyytämät hinnat ovat "kohtuuttomia". Perustamissopimuksen 66 artiklassa rajataan itse asiassa tapaukset, joissa on sallittua poiketa yhteisön oikeuden mukaisesta menettelystä, jota tarkoitetaan 60 artiklassa, jossa määrätään kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta, ja jonka tarkoituksena on antaa hankintakeskukselle mahdollisuus käyttää yksinoikeuksiaan hankinnan varmuuden takaamiseksi. Perustamissopimuksen 66 artiklassa suljetaan pois kaikenlainen hankintakeskuksen väliintulo. Siinä määrätään pääasiallisesti, että jos komissio toteaa, että hankintakeskus ei pysty täyttämään käyttäjien hankintoja koskevaa tilausta kohtuullisessa määräajassa tai pystyy täyttämään sen ainoastaan kohtuuttomaan hintaan, käyttäjille annetaan oikeus tehdä yhteisön ulkopuolelta tulevista toimituksista sopimukset suoraan yhdeksi vuodeksi, ja tämä oikeus on uudistettavissa. Tästä seuraa, että VI luvun

rakenteen mukaisesti erityisesti 66 artiklassa esitettyä "kohtuuttomien" hintojen arviointiperustetta poikkeuksellisen menettelyn soveltamisalan rajaamiseksi, ei voitaisi tulkita perustamissopimuksen järjestelmässä niin, että sen tarkoituksena olisi myös yhteisön tuotteiden suosituimmuuden varmistaminen 60 artiklassa käyttöönotetun yhteisön oikeuden mukaisen menettelyn osalta. Lisäksi kantajan väite, jonka mukaan malmien tai muiden ydinpolttoaineiden tuonti kuuluisi 66 artiklassa käyttöön otetun menettelyn alaan, jossa suljetaan kokonaan pois hankintakeskuksen toimivalta, on ristiriidassa edellä olevassa kohdassa tarkasteltujen 52 artiklan 2 kohdan b alakohdan sekä 60, 61, 64 ja 65 artiklan yhdistettyjen määräysten kanssa, joissa annetaan periaatteessa hankintakeskukselle yksinoikeus sellaisten sopimusten tekemiseen ja rajoitetaan hankintakeskuksen oikeutta näiden yksinoikeuksien käyttämiseen.

64 Lisäksi 60 artiklassa tarkoitettu kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen malmien ja ydinpolttoaineiden hankkimisessa niiden alkuperästä riippumatta (ks. edellä 61 ja 62 kohta) johtaa yleissääntönä hintojen vahvistamiseen kysynnän ja tarjonnan lakien mukaisesti hankintakeskuksen puuttumatta hintatasoon. Perustamissopimuksen 67 artiklassa lausutaankin, että "tässä sopimuksessa määrättyjä poikkeuksia lukuun ottamatta hinnat määräytyvät 60 artiklan määräysten mukaisesti kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen perusteella; jäsenvaltiot eivät saa antaa tämän kanssa ristiriidassa olevia kansallisia määräyksiä". Tältä osin hankintakeskuksella on Euratomin perustamissopimuksen 69 artiklan toisen kohdan mukaisesti ainoastaan mahdollisuus ehdottaa, ei määrätä, käyttäjille hintojen tasaamista. Tältä osin hankintakeskus voi siis estää malmien tai muiden ydinpolttoaineiden tuonnin yhteisön tuottajien pyytämää hintaa alhaisempaan hintaan ainoastaan silloin, jos tällainen tuonti voisi haitata perustamissopimuksen tavoitteiden toteuttamista, erityisesti vaikutuksillaan hankintalähteisiin. Sellainen mahdollisuus voidaankin itse asiassa katsoa perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetuksi tilauksen toteuttamisen oikeudelliseksi esteeksi. Se vapauttaisi hankintakeskuksen sen velvollisuudesta täyttää kaikki tilaukset tai tehdä kaikki sille käytännössä sääntöjen 5 a artiklassa perustetussa yksinkertaistetussa menettelyssä esitetyt sopimukset, tuotteiden alkuperästä riippumatta siitä alkaen, kun niitä tarjotaan edullisimpaan hintaan. Hankintajärjestelmän osalta perustamissopimuksessa perustetut hinnan vahvistuksen mekanismit vahvistaisivat sen, että hankintajärjestelmässä ei voida varata suosituimmuuskohtelua yhteisöstä peräisin oleville malmeille ja

muille ydinpolttoaineille, jos niistä pyydetään maailmanmarkkinahintoja korkeampia hintoja sellaisten erityisten seikkojen puuttuessa, jotka ovat omiaan haittaamaan VI luvun mukaisia perustamissopimuksen tavoitteita, paitsi perustamissopimuksen 69 artiklassa tarkoitetussa neuvoston väliintulon tapauksessa.

65 Lisäksi kantajan puolustama perustamissopimuksen edellä mainittujen määräysten tulkinta johtaisi siihen, että yhteisön tuotantoa markkinoitaisiin järjestelmällisesti ensisijaisesti hinnalla, joka on "oikeassa suhteessa omakustannushintaan nähden" sen sijaan, että sallittaisiin ydinpolttoaineiden tuonti käyttäjille edullisimpaan hintaan, ja näin rangaistaisiin ydintuotteita käyttävää yhteisön teollisuutta ja jarrutettaisiin sen kehitystä vastoin perustamissopimuksen 1 artiklassa yhteisölle asetettua tehtävää. Kaikista näistä syistä yhteisön suosituimmuuden tunnustaminen järjestelmällisesti ydinmalmien tuottajien hyväksi olisi vastoin perustamissopimuksen tavoitteita.

66 Edellä olevista huomioista seuraa, että perustamissopimuksen järjestelmän mukaisesti yhteisön tuottajien tarjoukset kilpailevat yleensä yhteisön ulkopuolelta tulevien tarjousten kanssa. Tästä seuraa, että vastoin kantajan esittämiä väitteitä hankintakeskuksella ei ole oikeutta asianmukaisten poikkeuksellisten seikkojen puuttuessa loukata perustamissopimuksen tavoitteita eli käyttää valintaoikeuttaan silloin, kun yhteisön tuottajan pyytämä hinta on liian korkea varmistaakseen tämän markkinaraon markkinoilla. Perustamissopimuksen VI luvussa käyttöön otettu hintojen vahvistusjärjestelmä "lukuun ottamatta perustamissopimuksessa määrättyjä poikkeuksia" ei periaatteessa salli sitä, että käyttäjät velvoitettaisiin ostamaan yhteisöstä peräisin olevaa malmia korkeampaan hintaan kuin markkinahinnat, jotka perustuvat kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen. Tästä seuraa konkreettisesti, että hankintakeskus voi tarpeen vaatiessa silloin, kun ei ole olemassa perustamissopimuksen 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaista oikeudellista estettä tilauksen toteuttamiselle, velvoittaa suosimaan yhteisön tuottajia ja tähän päämäärään päästäkseen estää tuonnin ainoastaan, jos yhteisön tuottajien pyytämät hinnat ovat samoja tai alhaisempia kuin käyttäjien perustamissopimuksen 60 artiklan viidessä ensimmäisesssä kohdassa käyttöön otetun menettelyn mukaisesti hankintakeskukselle ilmoittamat hinnat, taikka käytännössä sille etukäteen allekirjoitettavaksi

esitetyssä sopimuksessa sääntöjen 5 a artiklan mukaisesti tai jos yhteisön tuottajien tarjoukset ovat muutoin käyttäjälle edullisimpia, mikä kompensoisi hintaeron.

67 Lisäksi on korostettava, että vaikka oletettaisiinkin, että hankintakeskuksella on oikeus käyttää valintaoikeuttaan yhteisössä tuotettuihin malmeihin — kun niitä tarjotaan käyttäjille yhtä suotuisin hintaehdoin kuin mitä kilpailijat esittävät erityisesti yhteisön ulkopuolelta peräisin olevien malmien osalta — se ei kuitenkaan ole velvollinen suosimaan yhteisön tuotannon menekkiä siltä osin kuin perustamissopimuksessa käyttöön otettuun hankintajärjestelmään ei kuulu yhteisön suosituimmuusperiaatetta tuottajien hyväksi, kuten jo on osoitettu (ks. edellä 61 ja 62 kohta). Hankintakeskus voi käyttää yksinoikeuksiaan yhteisön tuottajan tarjoaman luonnonuraanin markkinoimiseksi ja siten tämän kaivostuotannon jatkamisen turvaamiseksi yhteisön alueella erityisesti vain perustamissopimuksessa määriteltyjen tavoitteiden seuraamiseksi. Kun on kyse talouspoliittisista ja kaupallisista sekä ydinpolitiikkaa koskevista päätöksistä, hankintakeskuksella on laajaa harkintavaltaa toimivaltansa käyttämisessä. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on joka tapauksessa rajoitettava valvontansa ilmeisen arviointivirheen tai harkintavallan väärinkäytön tutkimiseen (ks. erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-280/93, Saksa v. neuvosto, 5.10.1994 antama tuomio, Kok. 1994, s. I-4973, 51 ja 89—91 kohta).

68 Perustamissopimuksen VI luvun määräykset, joiden perusteella on tarpeen vaatiessa mahdollista poiketa perustamissopimuksessa käyttöönotetusta kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen kaupallisesta menettelystä (ks. edellä 62—64 kohta) antavat samoin hankintakeskukselle ja komissiolle tai neuvostolle ainoastaan mahdollisuuden. Näin ollen erityisesti ulkoisten hankintalähteiden maantieteellisen monipuolisuuden varmistamiseksi hankintakeskuksella on harkinnasta riippuva toimivalta estää — käyttämällä yksinoikeuttaan tehdä malmien ja muiden ydinpolttoaineiden hankintasopimuksia hankinnan varmuuden turvaamiseksi hankintalähteille yhtäläisen pääsyn periaatteen mukaisesti sille perustamissopimuksessa annetun tehtävän mukaisesti — tietty uraanin tuonti, joka vahingoittaisi tätä monipuolisuutta. Komissiolla on samoin valta siihen pannessaan täytäntöön edellä mainitun perustamissopimuksen 72 artiklan toisen kohdan, jossa annetaan tälle toimielimelle oikeus päättää sellaisten varmuusvarastojen kokoamisesta, joiden rahoituksesta neuvosto hyväksyy yksityiskohtaiset säännöt. Lopulta neuvosto voi vahvistaa hinnat perustamissopimuksen 69 artiklan perusteella poikkeamalla 67 artiklan määräyksistä, joissa perustetaan hintojen määräämiseksi kaupallinen mekanismi, joka

perustuu 60 artiklassa tarkoitetuin edellytyksin tapahtuvaan kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen.

69 Siihen oikeudelliseen ympäristöön nähden, joka on juuri selostettu, on todettava, että tässä tapauksessa kantaja ei esitä yhtään erityisseikkaa, joka toisaalta olisi omiaan muodostamaan oikeudellisen esteen sille, että yhteisön käyttäjät hankkivat malmin yhteisön ulkopuolelta ja toisaalta velvoittamaan hankintakeskuksen käyttämään valintaoikeuttaan kantajan tuotantoon perustamissopimuksen tavoitteet huomioon ottaen. Tältä näkökannalta, kun arvioidaan, että seikat, joihin ENU vetoaa ja jotka vaikuttavat sen louhintatavoitteisiin luonnonuraanikaivoksissa, joiden tuotanto edustaa noin 1,5 prosenttia yhteisön kulutuksesta, eivät uhkaa yhteisön käyttäjien säännöllisen ja kohtuullisen hankinnan turvaamista, hankintakeskus ja komissio eivät ole ylittäneet harkintavaltansa rajoja.

70 Mitä tulee erityisesti kantajan väitteeseen siitä, että tietyt yhteisön ulkopuolelta peräisin olevat tarjoukset viittaavat polkumyyntimenettelyyn, on huomattava, että Euratomin perustamissopimuksessa ei ole erityisiä määräyksiä, jotka liittyisivät perustamissopimuksen VI luvussa perustettuun hankintajärjestelmän rakenteeseen tai polkumyynnin vastaiseen menettelyyn ydinvarastoja koskevalla alueella. Näin ollen ei voida sulkea pois sitä, että ydinenergiasektorilla sovelletaan ensisijaisesti EY:n perustamissopimuksessa määrättyjä polkumyyntisäännöksiä. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on lausunut edellä mainitussa (15 kohta) Euratomin perustamissopimuksen 103 artiklan perusteella 14.11.1978 antamassaan päätöksessä, Euratomin perustamissopimuksen määräykset "näyttävät Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen näkökannalta olevan ainoastaan erittäin erikoistuneella alalla sellaisten oikeudellisten käsitysten soveltamista, jotka vaikuttavat yleisten yhteisömarkkinoiden rakenteeseen — —. Kuten ETY:n perustamissopimuksen, myös Euratominkin perustamissopimuksen tarkoituksena on aineellisella soveltamisalallaan luoda yhtenäinen taloudellinen tila". On todettava, että kantaja ei ole esittänyt komissiolle valitusta väittämästään polkumyynnistä ja että hän ei ole tässä

asiassa tuonut esille yhtään väitteitään tukevaa seikkaa. Lisäksi sellaiset väitteet eivät missään tapauksessa kuulu tähän kanteeseen, jolla pyritään ainoastaan kumoamaan komission päätös perustamissopimuksen 53 artiklan mukaisesti, ja mikä ei liity polkumyyntiasiassa suoritettavaan valituksen tutkintamenettelyyn.

71 Ilman, että olisi tarpeen lausua sääntöjen 5 a artiklassa käyttöönotetusta yksinkertaistetusta kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen menettelyn lainmukaisuudesta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi vain todeta, että komission kieltäytyminen toteuttaa kantajan vaatimusta siitä, että hankintakeskus käyttäisi valintaoikeuttaan ja yksinomaista oikeuttaan tehdä malmien hankintasopimuksia kantajan uraanituotannon menekin varmistamiseksi, ei ole yhteisön oikeuden vastainen perustamissopimuksessa käyttöön otetun hankintajärjestelmän osalta.

72 Ottaen huomioon edellä mainitut selitykset, kantajan esittämät väitteet sääntöjen 5 a artiklassa käyttöönotetun yksinkertaistetun menettelyn lainvastaisuudesta ovat asiaankuulumattomia siltä osin kuin tähän kanteeseen annettava ratkaisu riippuu ainoastaan sen selvittämisestä, voidaanko perustamissopimuksen määräyksiä tulkita siten, että ne velvoittavat hankintakeskuksen ja/tai komission varmistamaan ENUn tarjoaman luonnonuraanin menekin. Tässä suhteessa edellä esitetystä seuraa, että hankintakeskuksella tai komissiolla ei ollut velvollisuutta sen paremmin kuin oikeuttakaan varmistaa tämän tuotannon markkinointi markkinahintoja korkeampaan hintaan samanlaisilla sopimuksilla sellaisten erityisten seikkojen puuttuessa, joiden perusteella olisi mahdollista poiketa perustamissopimuksessa käyttöönotetusta hankintajärjestelmästä. Vaikka lisäksi oletettaisiinkin, että ENU olisi ollut valmis tarjoamaan lyhyen ajan tuotantoaan vähintään yhtä edulliseen hintaan kuin sen kilpailijat, mitä seikkaa ei ole vahvistettu, hankintakeskus ja komissio eivät olisi ylittäneet harkintavaltaansa kieltäytyessään takaamasta sille markkinoita, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut (ks. edellä 69 kohta).

73 Joka tapauksessa, vaikka oletettaisiinkin, että kantajan sääntöjen 5 artiklaan ja erityisesti 5 a artiklaan liittyvät väitteet olisivat asianmukaisia, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harjoittama valvonta, joka koskee tässä artiklassa käyttöönotettua kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen yksinkertaistettua menettelyä, ei

mahdollistaisi toisenlaisen ratkaisun tekemistä kantajan vaatimuksista. Nämä yksinkertaistetut menettelyt vastaavat itse asiassa perustamissopimuksen 60 artiklan määräyksiä, ja yleisemmin sen VI lukuun sisältyviä hankintajärjestelmällä tavoiteltuja päämääriä, joiden tarkoituksena on yhteisön käyttäjien ydintuotteiden hankintojen varmistaminen markkinahinnoilla. Erityisesti 60 artiklan viidessä ensimmäisessä kohdassa määrätystä kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen keskitetystä menettelystä eroavan yksinkertaistetun menettelyn käyttöönottaminen selittyy suhdanteiden kehittymisellä, jolle on ominaista se, että tarjonta ylittää kysynnän, mikä tekee keskittämisestä tarpeettoman. Siinä otetaan huomioon sellainen markkinoiden kehitys hankintajärjestelmän päämäärien mukaisesti, jonka täytäntöönpaneminen on perustamissopimuksessa annettu hankintakeskuksen tehtäväksi (ks. tästä julkisasiamies V. Roemerin ratkaisuehdotus em. asiassa komissio v. Ranska, Kok. s. 1023, 1032).

Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa erityisesti 5 a artiklassa olevan yksinkertaistetun menettelyn osalta, että tämä menettely, jossa käyttäjille annetaan oikeus neuvotella hankintasopimukset suoraan valitsemansa tuottajan kanssa, ei poista hankintakeskukselta sen yksinoikeuksia, joita perustamissopimuksen järjestelmän mukaan on joka tapauksessa käytettävä markkinatalouden sääntöjen mukaisesti. Tässä artiklassa määrätäänkin, että taloudellisten toimijoiden välillä vapaasti neuvoteltu sopimus "on esitettävä kymmenen työpäivän kuluessa hankintakeskuksen allekirjoitettavaksi sopimuksen tekemistä varten (ja viimeksi mainitun) on otettava siihen kantaa kymmenen työpäivän kuluessa sen vastaanottamisesta joko tekemällä sopimus taikka kieltäytymällä sen tekemisestä". Jotta hankintakeskuksella olisi mahdollisuus käyttää etuoikeuksiaan tehokkaasti, kyseisessä artiklassa määritellään vähimmäistiedot, jotka on oltava kaikissa hankintakeskukselle esitettävissä hankintasopimuksissa. Tästä seuraa, että sääntöjen 5 a artiklassa perustettu yksinkertaistettu menettely on perustamissopimuksessa käyttöönotetun hankintajärjestelmän mukainen.

74 Edellä esitetyistä huomautuksista seuraa, että nyt käsiteltävänä oleva kanne on hylättävä perusteettomana siltä osin kuin sen tarkoituksena on kumota komission kieltäytyminen hyväksyä kantajan vaatimusta, jolla pyrittiin kantajan uraanituotannon menekin varmistamiseen perustamissopimuksen VI luvussa perustettujen mekanismien perusteella.

B — *"Erityisen kohdan" täytäntöönpanoa koskeva vaatimus*

Tiivistelmä asianosaisten väitteistä

75 Kantaja vaatii päätöksen kumoamista myös siltä osin kuin siinä hylätään kantajan vaatimus "erityisen kohdan" täytäntöönpanosta. Kantaja korostaa ennakolta, että "erityisessä kohdassa" muistutetaan käyttäjiä siitä, että sekä perustamissopimuksessa että säännöissä annetaan hankintakeskukselle oikeus velvoittaa ne hankkimaan ENUn uraania hinnalla, jonka hankintakeskus oli hyväksynyt kyseisen "kohdan" osalta. Sääntöjen 5 a artiklan f ja g alakohdassa annetaankin hankintakeskukselle oikeus kieltäytyä perustellulla päätöksellä tekemästä sopimuksia. Tältä osin riittäisi, että hankintakeskus vetoaa perustamissopimuksen 66 artiklaan, jossa estetään käyttäjien suorittama uraanin tuonti, jos hankintakeskus pystyy toimittamaan malmeja kohtuulliseen hintaan, kuten ENUn tuotannon kohdalla oli ollut. Jos käyttäjiä olisi näin estetty hankkimasta uraania yhteisön ulkopuolelta, josta noin 70 prosenttia yhteisön kulutuksesta on peräisin, ne eivät olisi voineet kieltäytyä ostamasta ENUn tarjoamaa uraania.

76 Kantaja väittää ensiksi, että hankintakeskuksella oli velvollisuus soveltaa "erityistä kohtaa" siltä osin kuin komissio oli osoittanut sille tätä koskevan ohjeen perustamissopimuksen 53 artiklan toisen kohdan perusteella. Kantaja nojautuu yhteisön energia-asioista vastaavan komission jäsenen Cardoso e Cunhan sille 8.12.1989 osoittamaan kirjeeseen, jossa ilmoitettiin, että "hankintakeskuksen hankintapolitiikkaan on vastedes sisällyttävä 'erityinen kohta' ENUn kaltaisten asioiden ratkaisemiseksi" ja jossa kehotettiin hankintakeskusta "siirtymään sen tässä mielessä esittämien toimintaehdotusten konkreettisen toteuttamisen vaiheeseen" (kanteen liite 11).

77 Tältä osin kantaja hylkää ensiksi komission väitteen siitä, että Cardoso e Cunhan kirje sisältää "henkilökohtaisen mielipiteen" eikä itse komission päätöstä, joka olisi tehty toimivaltaisen komission jäsenen välityksellä. Komissio muistuttaa, että tällä komission jäsenellä on energia-asioissa toimivaltaa, jonka komissio on siirtänyt hänelle valtuuksien ja toimivallan jakamisen osalta sen työjärjestyksen 27 artiklan mukaisesti.

78 Kantaja hylkää seuraavaksi komission väitteen, jonka mukaan "erityinen kohta" velvoittaisi hankintakeskuksen ainoastaan "toteuttamaan ongelman ratkaisemiseksi suostutteluun ja hyviin palveluksiin perustuvat soveltuvimmat mekanismit". Kantaja väittää, että "erityinen kohta" sisältää tarkan mekanismin, joka on niin ENUn kuin yhteisöjen käyttäjienkin osalta velvoittava. Tämä komission hyväksymä "erityinen kohta" olisi näin ollen velvoittava päätös sekä saavutettavien tulosten että myös käytettävien keinojen osalta.

79 Kantaja väittää toiseksi, että hylätessään riidanalaisessa päätöksessään ENUn esittämän pyynnön "erityisen kohdan" oikeudellisesti velvoittavasta soveltamisesta komissio ei ollut noudattanut vilpittömän mielen ja luottamuksensuojan periaatteita siltä osin kuin hankintakeskus oli vakuuttanut ENUlle asettavansa etusijalle sen ongelman tyydyttävän ratkaisemisen (kanteen liite 6). Samoin komissio olisi sitoutunut 14.11.1988 päivätyssä kirjeessään "tutkimaan tarkasti ENUn esille tuoman ongelman — — myönteisen — — ratkaisun löytämiseksi" (kanteen liite 7). Lisäksi se oli ilmoittanut ENUlle 8.12.1989 päivätyssä kirjeessään, että se "on samaa mieltä siitä, että hankintakeskuksen hankintapolitiikkaan on vastedes kuuluttava 'erityinen kohta' joka mahdollistaisi kyseessä olevan (ENUn tapauksen) kaltaisen tapauksen ratkaisemisen" (kanteen liite 11). Lopuksi kantaja muistuttaa, että vastauksena kirjalliseen kysymykseen komissio oli ilmoittanut Euroopan parlamentille huhtikuun 1990 istunnossa, että se "on Euratomin perustamissopimuksen osalta sitoutunut etsimään ratkaisua Portugalin uraanin menekkiongelmaan" (kysymys 190/90).

80 Komissio puolestaan huomauttaa, että "erityinen kohta" voisi perustamissopimuksen VI luvun määräysten mukaisesti koostua ainoastaan hankintakeskuksen vakavista jatkuvista ponnisteluista, joilla yhteisön käyttäjiä kannustettaisiin suorittamaan hankintoja ENUlta. Komissio lisää, että Cardoso e Cunhan kirjettä, jossa mainitaan tämä "erityinen kohta", ei voitaisi tulkita kuten toiminnan suuntaviivoja siltä osin kuin sellaisten säädösten osoittaminen hankintakeskukselle on komission tehtävä kollegiaalisena toimielimenä perustamissopimuksen 53 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti. Kaikista näistä syistä komissio arvioi, että "erityisessä kohdassa" määrätään sille vain "velvoite — — panna täytäntöön ongelman ratkaisemiseksi soveltuvimmat mekanismit suostutteluun ja hyvään palvelukseen vetoamalla".

81 Komissio kiistää lopuksi, että se olisi jättänyt noudattamatta vilpittömän mielen ja luottamuksensuojan periaatteita. Se korostaa seuranneensa toimivaltaisen komission jäsenen välityksellä hankintakeskuksen ponnisteluja, jotta ENU saisi uraanivarastonsa markkinoiduksi. Komissio itse tai hankintakeskus eivät kumpikaan olleet muodollisesti sitoutuneet ratkaisemaan ENUn esille tuomaa ongelmaa.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

82 Kantajan väitettä "erityisen kohdan" oikeudellisesta sitovuudesta ei voida hyväksyä. Ensiksi on todettava, että edellä tarkoitettu Cardoso e Cunhan 8.12.1989 päivättyä kirjettä ei missään tapauksessa voida tulkita hankintakeskukselle osoitetuksi toimintaohjeeksi. Muodollisesti siinä rajoitutaan vetoamaan toimivaltaisen komission jäsenen tarkoittamiin pelkkiin suuntaviivoihin hänen valtuuksiensa rajoissa hankintakeskuksen toiminnan osalta. On siis kyse poliittisluontoisesta tiedonannosta, jonka tarkoituksena on aloittaa neuvottelut, jotka voisivat mahdollisesti johtaa yritysten sitoutumiseen. Tämän vuoksi tässä kirjeessä ei ole kyse komission kollegiaalisena toimielimenä perustamissopimuksen 53 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella aikaisemmin hyväksyttyihin suuntaviivoihin. Lisäksi hankintakeskukselle näin osoitettu kehotus ei voi antaa aineelliselta sisällöltään "erityiselle kohdalle" oikeudellisesti velvoittavaa luonnetta. Koska siinä tyydytään ilmaisemaan, että sen kirjoittaja on "kehottanut hankintakeskusta siirtymään sen tässä yhteydessä esittämien toimintaehdotusten konkreettisen toteuttamisen vaiheeseen", se ei sisällä mitään ilmoitusta siitä, ovatko ehdotetut ratkaisut oikeudellisesti sitovia vaiko eivät. Tätä tulkintaa vahvistaa myös "erityisen kohdan" laatimistapa oikeudellisesti sitomattomien ehdotusten kokonaisuutena, mistä on erityisesti osoituksena konditionaalimuodon käyttö (ks. edellä 8 kohta). Toimivaltainen komission jäsen ei väliintulollaan tarkoittanut siis antaa oikeudellisesti sitovaa merkitystä "erityisessä kohdassa" ehdotetuille ratkaisuille.

83 Hankintakeskus voi soveltaa "erityisessä kohdassa" esitettyjä ratkaisuja, jotka on tarkoitettu pantaviksi täytäntöön sääntöjen 5 a artiklan mukaisen yksinkertaistetun menettelyn osalta, joka tapauksessa vain rajoittamalla sen omaa ja komission

toimivaltaa perustamissopimuksessa perustetun hankintajärjestelmän osalta. "Erityisen kohdan" velvoittavuutta taikka velvoittamattomuutta on siis arvioitava suhteessa perustamissopimuksen asiaan kuuluviin määräyksiin.

84 Tältä osin on jo katsottu, että hankintakeskuksella ei ollut oikeutta estää yhteisön käyttäjiä tuomasta uraania huomattavasti ENUn pyytämää hintaa alhaisempaan hintaan pelkästään sillä perusteella, että tämän tuotantoa oli saatavilla kohtuulliseen hintaan (ks. edellä 66 kohta). Hinta, jonka ENU ilmoitti olevansa valmis hyväksymään "erityisen kohdan" perusteella, joka oli annettu sille tiedoksi 12.12.1989, vastasi asianosaisen huomautusten mukaan, joita komissio ei ole vastustanut, 19 ecua paunalta, ja oli näin ollen huomattavasti korkeampi kuin yhteisön käyttäjien ja muiden tuottajien kuin ENUn välillä tehdyissä monivuotisissa sopimuksissa samana ajankohtana hankintakeskuksella olevien ja komission tämän oikeudenkäynnin yhteydessä esittämien luottamuksellisten tietojen mukaan, joita kantaja ei ole kiistänyt. Hintaehtoja, jotka kantaja oli valmis hyväksymään, pitäisi itse asiassa verrata perustamissopimuksessa määrätyn kysynnän ja tarjonnan kohdatessa kantajan samana ajankohtana esittämiin hintaehtoihin eikä — kuten kantaja väittää — voimassa olevien monivuotisten sopimusten perusteella vuoden aikana suoritettujen toimitusten keskihintoihin, toisin sanoen hankintakeskuksen vuosikertomuksessaan julkaisemien täytäntöönpantavien vanhempien monivuotisten sopimusten perusteella. Tältä osin hankintakeskuksella olevat edellä tarkoitetut luottamukselliset tiedot paljastavat kuitenkin, että vuonna 1990 ei tehty yhtään monivuotista sopimusta ja että yhteisön käyttäjien muiden tuottajien kuin ENUn kanssa vuonna 1991 tekemät kahdeksan monivuotista sopimusta, jotka ovat voimassa vuoteen 2000 asti on tehty ENUn "erityisen kohdan" perusteella pyytämää hintaa paljon alhaisempaan hintaan. Tästä seuraa, että kantaja ei missään tapauksessa voinut vaatia "erityisen kohdan" oikeudellisesti velvoittavaa soveltamista niiden erityisten seikkojen puuttuessa, joiden perusteella perustamissopimuksen VI luvussa käyttöön otetusta hankintajärjestelmästä voidaan poiketa perustamissopimuksessa määriteltyjen tavoitteiden toteuttamiseksi.

85 Vaikka ENUn ehdottamat hinnat olisivatkin osoittautuneet vähintään yhtä edullisiksi kuin tietyissä samanlaisissa, samalla hetkellä yhteisön käyttäjien ja muiden

tuottajien kuin ENUn välillä tehdyissä sopimuksissa, hankintakeskuksella on joka tapauksessa harkintavaltaa yksinoikeuksiensa käyttämisessä yhteisössä tuotettujen malmien menekin suosituimmuuden turvaamisessa tarpeen vaatiessa. Tältä osin on jo todettu, että hankintakeskus ja komissio eivät ole ylittäneet harkintavaltaansa kieltäytyessään velvoittamasta yhteisön käyttäjiä tekemään hankintoja ENUlta (ks. edellä 67—69 kohta).

86 Kantajan luottamuksensuojan periaatteeseen perustuvia väitteitä ei siis voida myöskään hyväksyä. Riittää, kun todetaan, että hankintakeskukselta, komissiolta tai toimivaltaiselta komission jäseneltä peräisin olevat asiakirjat, joihin ENU vetoaa, eivät sisällä "erityisen kohdan" oikeudellisesti sitovaan täytäntöönpanemiseen sitoutumista eivätkä mitään sellaista ainesosaa, joka voi herättää kantajassa laillisesti sellaisen odotuksen. Asiakirja-aineistosta ja erityisesti kantajan huomautuksista käy päin vastoin selvästi ilmi, että tällä ei ollut mitään epäilystä "erityisen kohdan" pelkästään viitteellisestä luonteesta (ks. edellä 9 kohta).

87 Tästä seuraa, että kanne on hylättävä perusteettomana siltä osin kuin siinä pyritään kumoamaan komission "erityisen kohdan" täytäntöönpanoa koskevasta vaatimuksesta kieltäytyminen.

Vahingonkorvauskanne

88 Kantaja vaatii pääasiallisesti, että komissio velvoitettaisiin Euratomin perustamissopimuksen 188 artiklan toisen kohdan perusteella korvaamaan vahinko, jonka hankintakeskus on kantajalle aiheuttanut, kun se on kieltäytynyt käyttämästä valintaoikeuttaan ja yksinoikeuttaan tehdä hankintasopimuksia sen luonnonuraanin tuotannon markkinointiin, ja jonka komissio on aiheuttanut, kun se ei ole täyttänyt sille perustamissopimuksen perusteella kuuluvia velvoitteitaan.

89 Komissio vaatii tämän vahingonkorvausvaatimuksen tutkimatta jättämistä viittaamalla pääasiassa esittämiinsä huomautuksiin.

90 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että Euratomin perustamissopimuksen 188 artiklan toisen kohdan mukaan toimielinten moititun toiminnan yhteisön oikeuden vastaisuutta, vahingon syntymistä sekä toiminnan ja väitetyn vahingon välistä syy-yhteyttä koskevien edellytysten on täytyttävä, jotta yhteisö olisi vastuussa sopimussuhteen ulkopuolisesta vahingosta (ks. esim. yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-308/87, Grifoni v. komissio, 27.3.1990 antama tuomio, Kok. 1990, s. I-1203, 6 kohta).

91 Tästä seuraa, että kyseessä olevassa asiassa, koska hankintakeskuksen sallittu toiminta ja komission kieltäytyminen toteuttaa kantajan vaatimuksia eivät olleet lainvastaisia, kuten jo edellä on todettu, vahingonkorvauskanne on joka tapauksessa hylättävä perusteettomana ilman, että olisi tarpeen lausua sen tutkittavaksi ottamisesta.

Oikeudenkäyntikulut

92 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu toinen jaosto),

on antanut seuraavan tuomiolauselman

1) Kanteet hylätään.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Vesterdorf Barrington Saggio

Kirschner Kalogeropoulos

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä syyskuuta 1995.

H. Jung B. Vesterdorf

kirjaaja laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja